Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 26. marca 2015*

„Predhodno odločanje — Obvezno zavarovanje civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil — Direktiva 90/232/EGS — Člen 2 — Spreminjanje višine premije glede na ozemlje uporabe vozila“

V zadevi C-556/13,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litva) z odločbo z dne 17. oktobra 2013, ki je prispela na Sodišče 28. oktobra 2013, v postopku

„Litaksa“ UAB

proti

„BTA Insurance Company“ SE,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi L. Bay Larsen, predsednik senata, K. Jürimäe (poročevalka), sodnica, J. Malenovský, M. Safjan, sodnika, in A. Prechal, sodnica,

generalni pravobranilec: P. Mengozzi,

sodni tajnik: M. Aleksejev, administrator,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za „Litaksa“ UAB D. Gintautas, advokatas,

— za litovsko vlado D. Kriaučiūnas in A. Svinkūnaitė, agenta,

— za Evropsko komisijo A. Steiblytė in K.-P. Wojcik, agenta,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

* Jezik postopka: litovščina.

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 2 Tretje Direktive Sveta z dne 14. maja 1990 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil (90/232/EGS) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 1, str. 249), kakor je bila spremenjena z Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 2005/14/ES z dne 11. maja 2005 (UL L 149, str. 14, v nadaljevanju: Tretja direktiva), načel prostega gibanja oseb in prostega pretoka blaga ter splošnega načela prepovedi diskriminacije.

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med prevozno družbo „Litaksa“ UAB (v nadaljevanju: Litaksa) in zavarovalnico „BTA Insurance Company“ SE (v nadaljevanju: BTA) zaradi povračila odškodnine, plačane iz naslova obveznega zavarovanja civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil (v nadaljevanju: obvezno avtomobilsko zavarovanje) oškodovancem v prometnih nesrečah.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Z Direktivo 2009/103/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. septembra 2009 o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil in o izvajanju obveznosti zavarovanja takšne odgovornosti (UL L 263, str. 11) je bilo kodificiranih pet direktiv, ki so bile sprejete za približevanje zakonodaj držav članic o obveznem avtomobilskem zavarovanju.

4 Ker pa so dejstva v postopku v glavni stvari nastala pred začetkom veljavnosti Direktive 2009/103, je upoštevni pravni okvir še vedno pet direktiv, zlasti Direktiva Sveta z dne 24. aprila 1972 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil in o izvajanju obveznosti zavarovanja takšne odgovornosti (72/166/EGS) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 1, str. 10, v nadaljevanju: Prva direktiva) in Tretja direktiva.

Prva direktiva

5 Za lažje prosto gibanje potnikov med državami članicami je bil s Prvo direktivo uveden sistem, ki na eni strani temelji na odpravi preverjanja zelenih kart o zavarovanju pri prehodu notranjih mej Evropske unije in na drugi na obveznosti vsake države članice, da zagotovi, da je civilna odgovornost pri uporabi vozil zavarovana.

6 V zvezi s tem člen 3 te direktive določa:

„1. Vsaka država članica […] sprejme vse ustrezne ukrepe za zagotovitev, da je civilna odgovornost pri uporabi vozil, ki so običajno na njenem ozemlju, krita z zavarovanjem. Na podlagi teh ukrepov se določi kritje obveznosti in pogoji kritja.

2. Vsaka država članica sprejme vse ustrezne ukrepe za zagotovitev, da zavarovalna pogodba zajema tudi:

— v skladu z veljavno zakonodajo v drugih državah članicah, izgubo ali poškodbo, povzročeno na ozemlju teh držav,

[…]“

Tretja direktiva

7 V šesti, sedmi, dvanajsti in trinajsti uvodni izjavi Tretje direktive je navedeno:

„ker je treba odpraviti sleherno negotovost glede uporabe prve alinee člena 3(2) [Prve direktive]; ker morajo vse police obveznega avtomobilskega zavarovanja kriti celotno ozemlje [Unije];

ker je v interesu zavarovanca, da vsaka zavarovalna polica v okviru ene same premije zagotavlja v vsaki državi članici kritje, predpisano po njenem pravu, ali če je to višje kritje, kritje, ki je predpisano po pravu države članice, s katere ozemlja izvira vozilo;

[…]

ker je treba [Prvo direktivo in Drugo Direktivo Sveta z dne 30. decembra 1983 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil (84/5/EGS) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 7, str. 3)] z upoštevanjem vseh zgornjih pomislekov enotno dopolniti;

ker bo takšen dodatek, ki bo imel za posledico boljšo zaščito tako zavarovanih oseb kot oškodovancev iz nesreč, omogočil nadaljnje preseganje notranjih meja v [Uniji] in zatorej pospešil vzpostavljanje in delovanje notranjega trga; ker je zato kot podlago treba vzeti visoko raven varstva potrošnikov.“

8 Člen 2 Tretje direktive določa:

„Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da vse police [obveznega avtomobilskega zavarovanja]:

— na podlagi ene same premije in v celotnem času trajanja pogodbe krijejo celotno ozemlje [Unije], vključno z obdobji, ko je vozilo v času trajanja pogodbe v drugi državi članici, ter

— na podlagi ene same premije v vseh državah članicah zagotovijo kritje, ki je predpisano po njenem pravu, ali, če je to kritje višje, kritje, ki je predpisano po pravu države članice, s katere ozemlja izvira vozilo.“

Litovsko pravo

9 Člen 10 zakona o obveznem zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil (Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymas) z dne 14. junija 2001 (Žin., 2004, Nr. 100-3718), naslovljen „Ozemlje uporabe zavarovalne pogodbe“, v odstavku 1 določa:

„Po plačilu ene same (globalne) premije zavarovalna pogodba za vozilo, ki izvira iz Republike Litve, ali obmejna zavarovalna pogodba zagotavlja v celotnem času trajanja pogodbe, vključno s časom, v katerem je vozilo v drugih državah članicah Evropske unije v času trajanja pogodbe, v vsaki državi članici zavarovalno kritje, ki ga zahteva njena zakonodaja na področju obveznega zavarovanja civilne odgovornosti pri uporabi vozil, ali kritje, ki izhaja iz tega zakona, kadar ta prevlada. Zavarovalna pogodba za vozilo, ki izvira iz Republike Litve, na podlagi katere je izdana zelena karta, zagotavlja tudi zavarovalno kritje v tujih državah, ki so navedene v tej zeleni karti.“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

10 Družbi Litaksa in BTA sta 24. novembra 2008 sklenili pogodbi o obveznem avtomobilskem zavarovanju, ki sta bili namenjeni kritju civilne odgovornosti družbe Litaksa pri uporabi dveh njenih vozil, in sicer za obdobje med 25. novembrom 2008 in 24. novembrom 2009. V zadevnih pogodbah je bilo določeno, da se bosta ti vozili uporabljali le za prevoz potnikov ali blaga na litovskem ozemlju. Na podlagi teh pogodb je bila družbi Litaksa naložena obveznost, da mora, če bi navedeni vozili nameravala uporabljati več kot 28 dni v drugi državi članici ali v njej prevažati osebe ali blago, o tem predhodno obvesti BTA in plačati dodatno premijo iz tega naslova.

11 Leta 2009 sta bili vozili družbe Litaksa vpleteni v prometni nesreči, do katerih je prišlo v Združenem kraljestvu in v Nemčiji, ne da bi družba Litaksa predhodno BTA obvestila, da namerava vozili uporabljati v teh državah članicah.

12 BTA je oškodovancem nesreč plačala odškodnino, nato pa je, ker je menila, da družba Litaksa ni spoštovala določil pogodb iz postopka v glavni stvari, na podlagi katerih jo je bila zavezana obvestiti o svoji nameri uporabljati svoji vozili v drugi državi članici, pri Kauno miesto apylinkės teismas (okrožno sodišče v Kaunasu) vložila tožbo, s katero je predlagala, naj se družbi Litaksa naloži povrnitev polovice odškodnine, plačane oškodovancem.

13 Kauno miesto apylinkės teismas je s sodbo z dne 30. julija 2012 ugodilo predlogu BTA. Ker je družba Litaksa zoper to sodbo vložila pritožbo, je Kauno apygardos teismas (višje sodišče v Kaunasu) s sklepom z dne 27. decembra 2012 po eni strani delno razveljavilo sodbo Kauno miesto apylinkės teismas z obrazložitvijo, da je bil del regresnega zahtevka BTA proti družbi Litaksa zastaran, po drugi pa potrdilo to sodbo v delu, v katerem je bilo družbi Litaksa naloženo, da BTA plača ostale terjatve, pred tem pa je tako kot Kauno miesto apylinkės teismas navedlo, da kršitev določil pogodbe o obveznem avtomobilskem zavarovanju lahko upraviči to, da se od zavarovanca zahteva delno povrnitev odškodnine, ki jo je plačala zavarovalnica. Družba Litaksa je zato pri Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (vrhovno sodišče Litve) vložila kasacijsko pritožbo.

14 Predložitveno sodišče meni, da je treba pred preučitvijo pritožbe, ki jo je vložila družba Litaksa, najprej odgovoriti na vprašanje, ali stranki pogodbe o obveznem avtomobilskem zavarovanju lahko skleneta, da se uporabi različna premija, glede na to, ali je vozilo, ki je predmet pogodbe, namenjeno uporabi le na ozemlju države članice, iz katere izvira, ali na celotnem ozemlju Unije.

15 V zvezi s tem predložitveno sodišče navaja, da se s členom 2 Tretje direktive zahteva, da pogodbe o obveznem avtomobilskem zavarovanju na podlagi ene same premije krijejo zavarovanje na celotnem ozemlju Unije. Zato se to sodišče sprašuje, ali je različen znesek premije glede na ozemlje, na katerem se vozilo uporablja, v nasprotju s tem členom. Čeprav namreč taka razlika ne vpliva na povrnitev škode oškodovancem prometnih nesreč, ker je tem povrnjena škoda ne glede na to, katera je država članica, v kateri se je zgodila ta nesreča, pa bi bila lahko v nasprotju z interesom zavarovanca, čigar varstvo je očitno eden od ciljev člena 2 Tretje direktive. Obstajala naj bi namreč nevarnost, da pogodba o obveznem avtomobilskem zavarovanju ne krije celotnega ozemlja Unije v smislu navedenega člena, če bi lahko zavarovalnica v primeru nesreče, ki se je zgodila v državi članici, ki ni država članica, določena v pogodbi, od zavarovanca zahtevala, da ji povrne del odškodnine, plačane oškodovancem. Nazadnje, predložitveno sodišče meni, da bi bilo treba ugotoviti, ali razlika v znesku premije glede na ozemlje uporabe vozila posega v cilj prostega pretoka blaga in gibanja oseb, ki mu sledita Prva in Tretja direktiva, ter v splošno načelo prepovedi diskriminacije.

16 V teh okoliščinah je Lietuvos Aukščiausiasis Teismas prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je treba člen 2 [Tretje direktive], razlagati tako, da stranki zavarovalne pogodbe zavarovalnega kritja za zavarovano osebo ne moreta ozemeljsko omejiti (uporabiti različne zavarovalne premije glede na ozemlje, na katerem se vozilo uporablja, torej glede na to, ali se uporablja v celotni Evropski uniji ali zgolj v Republiki Litvi), pri čemer kritje za oškodovance ni omejeno, in sicer tako, da uporabo vozila zunaj Republike Litve v drugi državi članici Evropske unije določita kot dejavnik, ki poveča zavarovalno tveganje, zaradi česar je treba plačati dodatno zavarovalno premijo?

2. Ali je treba načelo prostega gibanja oseb in vozil na celotnem ozemlju Evropske unije in splošno načelo Evropske unije glede enakosti (prepoved diskriminacije) razlagati tako, da nasprotujeta omenjenemu dogovoru strank zavarovalne pogodbe, v skladu s katerim je zavarovalno tveganje povezano z uporabo vozila na določenem ozemlju?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

17 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 2 Tretje direktive razlagati tako, da pojmu „ena sama premija“ v smislu te določbe ustreza premija, ki se spreminja glede na to, ali je zavarovano vozilo namenjeno uporabi le na ozemlju države članice, iz katere izvira, ali na celotnem ozemlju Unije.

18 V skladu s členom 2 Tretje direktive države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da vse police obveznega avtomobilskega zavarovanja na podlagi ene same premije in v celotnem času trajanja pogodbe krijejo celotno ozemlje Unije, vključno z obdobji, ko je vozilo v času trajanja pogodbe v drugi državi članici. Poleg tega ta člen tudi določa, da države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da te police na podlagi ene same premije v vsaki državi članici zagotovijo kritje, ki je predpisano po njenem pravu, ali, če je to kritje višje, kritje, ki je predpisano po pravu države članice, iz katere izvira vozilo.

19 Iz besedila člena 2 Tretje direktive je razvidno, da morajo vse police obveznega avtomobilskega zavarovanja v zameno za plačilo ene same premije zagotavljati zavarovalno kritje, ki velja na celotnem ozemlju Unije.

20 Obveznost, ki je tako naložena državam članicam, je poleg tega povečana z zahtevo, navedeno v istem členu, da mora to kritje veljati v celotnem času trajanja pogodbe, vključno z obdobjem, ko je vozilo v državah članicah, ki niso država njegovega izvora.

21 Vendar predložitveno sodišče sprašuje, ali polica obveznega avtomobilskega zavarovanja izpolnjuje zahteve prava Unije, zlasti člena 2 Tretje direktive, v okoliščinah, kakršne so te v postopku v glavni stvari, v katerih se zavarovalnica v zameno za plačilo prvotne premije zavarovanca zaveže povrniti škodo oškodovancem nesreč, v katere je vpleteno zavarovano vozilo, ne glede na državo članico, na katere ozemlju so se nesreče zgodile, vendar lahko od zavarovanca zahteva povrnitev polovice izplačane odškodnine, kadar se te nesreče zgodijo na ozemlju države članice, ki ni država članica izvora zadevnega vozila.

22 Ugotoviti je torej treba, ali se določbe člena 2 Tretje direktive v zvezi z eno samo premijo in teritorialnim obsegom zavarovalnega kritja nanašajo le na razmerja med zavarovalnico in oškodovancem ali tudi na razmerja med zavarovalnico in zavarovancem.

23 V skladu z ustaljeno sodno prakso je treba pri razlagi določbe prava Unije poleg njenega besedila upoštevati tudi njen okvir in cilje ureditve, katere del je (sodbi Csonka in drugi, C-409/11, EU:C:2013:512, točka 23, in Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, točka 42).

24 V zvezi s tem je treba opozoriti, da spada Tretja direktiva v okvir sistema, ki je bil uveden s Prvo direktivo in se nanaša na približevanje zakonodaj držav članic o obveznem avtomobilskem zavarovanju.

25 Zakonodajalec Unije je s tem sistemom vsaki državi članici naložil obveznost, da ob upoštevanju izjem, ki so jasno določene, zagotovi, da vsak lastnik ali imetnik vozila, ki izvira iz te države, sklene pogodbo z zavarovalnico, zato da vsaj v mejah, ki jih določa pravo Unije, zagotovi izpolnitev obveznosti, ki izhajajo iz njegove civilne odgovornosti v zvezi z navedenim vozilom (sodba Csonka in drugi, EU:C:2013:512, točka 28).

26 V tem okviru je Tretja direktiva, kot je razvidno iz njene dvanajste in trinajste uvodne izjave, enotno dopolnila zlasti Prvo direktivo, tako da ni okrepila le varstva oškodovancev nesreč, povzročenih z uporabo vozila, ampak tudi varstvo zavarovancev in omogočila nadaljnje preseganje notranjih meja v Uniji ter torej pospešila vzpostavitev in delovanje notranjega trga, pri čemer je bila kot podlaga vzeta visoka raven varstva potrošnika.

27 Iz sedme uvodne izjave Tretje direktive je razvidno, da je zlasti v interesu zavarovanca, da morajo države članice sprejeti ukrepe, potrebne za to, da vsaka zavarovalna polica v okviru ene same premije zagotavlja v vsaki državi članici kritje, predpisano po njenem pravu, ali če je to višje kritje, kritje, ki je predpisano po pravu države članice, iz katere izvira vozilo.

28 Poleg tega je treba opozoriti, da je za zavarovalno transakcijo glede na splošno razumevanje značilno, da se zavarovatelj zaveže, da bo za zavarovanca v zameno za vnaprejšnje plačilo premije ob nastanku zavarovalnega primera opravil storitev, ki je bila dogovorjena ob sklenitvi pogodbe (sodbi CPP, C-349/96, EU:C:1999:93, točka 17, in Skandia, C-240/99, EU:C:2001:140, točka 37).

29 Glede na tak okvir in take cilje je treba ugotoviti, da se določbe člena 2 Tretje direktive v zvezi z eno samo premijo in teritorialnim obsegom zavarovalnega kritja ne nanašajo le na razmerja med zavarovalnico in oškodovancem, ampak tudi na razmerja med zavarovalnico in zavarovancem. Natančneje, te določbe pomenijo, da zavarovalnica za plačilo ene same premije zavarovanca načeloma prevzame tveganje za povrnitev škode oškodovancem morebitne nesreče, v katero je vpleteno zavarovano vozilo, in to ne glede na državo članico Unije, na katere ozemlju se je to vozilo uporabljalo ali se je zgodila nesreča.

30 Iz tega izhaja, da pojmu „ena sama premija“ v smislu člena 2 Tretje direktive ne ustreza premija, ki se spreminja glede na to, ali je zavarovano vozilo namenjeno uporabi le na ozemlju države članice, iz katere izvira, ali na celotnem ozemlju Unije. Tako spreminjanje namreč v nasprotju s tem, kar je določeno v tem členu, zavezo zavarovalnice, da bo prevzela tveganje, ki izhaja iz uporabe navedenega vozila zunaj države članice njegovega izvora, pogojuje s plačilom dodatne premije.

31 Glede na navedeno je treba na prvo postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 2 Tretje direktive razlagati tako, da pojmu „ena sama premija“ v smislu tega člena ne ustreza premija, ki se spreminja glede na to, ali je zavarovano vozilo namenjeno uporabi le na ozemlju države članice, iz katere izvira, ali na celotnem ozemlju Unije.

Drugo vprašanje

32 Ob upoštevanju odgovora na prvo vprašanje na drugo vprašanje ni treba odgovoriti.

Stroški

33 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

Člen 2 Tretje Direktive Sveta z dne 14. maja 1990 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil (90/232/EGS), kakor je bila spremenjena z Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 2005/14/ES z dne 11. maja 2005, je treba razlagati tako, da pojmu „ena sama premija“ v smislu tega člena ne ustreza premija, ki se spreminja glede na to, ali je zavarovano vozilo namenjeno uporabi le na ozemlju države članice, iz katere izvira, ali na celotnem ozemlju Evropske unije.

Podpisi